

■ TRIBUNA POLITICA

Las linguas sco tratg characteristic da la Svizra

DA BRIGITTA M. GADIENT,
CUSSEGLIERA NAZIUNALA

La fin d'avrigl è vegnida lsi da Berna ina nauscha nova: Per motivs da spargn na veglia il cussegl federal betg suttametter al parlament ina missiva per ina lescha da linguas. Ina decisiun betg mo nunchapavla, mabain era inacceptabla!

Il 1996 ha la populaziun svizra approvà cun gronda maioritad in nov artigel da linguas en la constituiziun federala. Quel cuntegna divers princips centrals per l'identitad politic-statala e culturala da noss pajais, oravant tut la promozion da la communicaziun e da la chapientscha tranter las singulas regiuns linguisticas. Questa incumbensa politica da promover las linguas e la chapientscha vicedaivla sa drizza tant a la confederaziun sco era als chantuns ed oblighescha domaduas varts – pia era la confederaziun! – da prender mesiras. Las subvenziuns annualas gia existentas per promover il rumantsch ed il talian na pon betg vegnir consideradas sco mesiras, perquai ch'ellas èn gia dapi pli lung temp en vigor. Ellas ston però vegnir cuntinuadas en mintga cas senza reducziuns.

Per pudair concretisar l'artigel constituziunal davart las linguas dovri uss dentant novas disposiziuns legalas, novas finamiras, novas ideas e propostas. E quellas èn urgentamain necessarias gist en in temp, nua che l'englais metta nossas linguas naziunalas sut in grond squitsch e nua che era divers directurs d'educaziun na vesan de-

plorablmain betg pli l'impurtanza da las linguas naziunalas. Perquai sto la confederaziun s'engaschar tant pli fitg ed era ademplier sia incumbensa, per rinforzar d'ina vart la diversitad linguistica sco tratg characteristic da la Svizra, ma la finala era per promover la coesiun interna da noss pajais.

Igl è cler: In tal engaschament custa era. La nova lescha da linguas chaschunass a la confederaziun a partir da l'onn 2008 novas expensas da 17 miu. francs. (En cumparegliazion cun quai stattan per exempel las sperditas da taglia da passa 2 milliardas francs, per las qualas la confederaziun è s'engaschada vehementamain a chaschun da la votaziun davart il pachet fiscal dals 16 da matg!) 17 milliuns francs per ina pitga uschè impurtanta da la Svizra, per la colliaziun activa da noss pajais quadrling e multicultural, per il dialog tranter las diversas cuminanzas linguisticas na pon segir betg esser membler.

En il parlament federal esto perquai vegnir fatg tut il pussaivel per che la decisiun dal cussegl federal vegnia curregida. Ina buna chaschun sa porscha en connex cun la deliberaziun dal plan da legislatura en la sessiun da stad. Là pon il cussegl naziunal ed il cussegl dals chantuns per l'emprima giada cundecider activamain, tge projects che ston vegnir suttamess al parlament durant ils proxims quatter onns. Las propostas, inoltradas da parlamentariAs dal Grischun, d'integrar puspè la lescha da linguas en la glista da las fatschentas planisadas, han già success en las cumissiuns predeliberantas ed era en las cumissiuns spezialisadas cumpetentas per scienza, furmaziun e cultura. Era las intervenziuns dal chantun e da las organizaziuns linguisticas han dà sustegn supplementar. Ma era tut las autras persunas pertutgadas ed interessadas èn dumandadas da s'engaschar per che la diversitad linguistica e las linguas surveglian la duida impurtanza sco valurs fundamentalas da noss pajais!